

УДК 656.223.3

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ СОСТАВІВ ПОЇЗДІВ. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Д. В. Ломотько

Доктор технічних наук, професор*

E-mail: den@kart.edu.ua

А. О. Ковальов

Кандидат технічних наук, доцент*

E-mail: oksanapesochin@mail.ru

О. В. Ковальова

Асистент*

E-mail: oksanapesochin@mail.ru

*Кафедра управління вантажною і комерційною роботою
Українська державна академія залізничного транспорту
майд. Фейєрбаха, 7, м. Харків, Україна, 61050

В наведеній роботі розглянуті проблеми забезпечення пунктів навантаження порожнім рухомих складом. Запропоновано вдосконалення системи вантажних перевезень за рахунок транспортування найбільшої кількості вантажу за заявками вантажовласників з найменшими витратами основних ресурсів, тим самим отримуючи максимальний прибуток

Ключові слова: наявність порожніх вагонів, пункт накопичення, пункт формування, матриця заявок

В данной работе рассмотрены проблемы обеспечения пунктов погрузки порожним подвижным составом. Предложено усовершенствование системы грузовых перевозок за счет максимального количества перевезенного груза по заявкам грузовладельцев с наименьшими затратами основных ресурсов, тем самым получая максимальную прибыль

Ключевые слова: наличие порожних вагонов, пункт накопления, пункт формирования, матрица заявок

1. Вступ

Забезпечення задоволення потреб вантажовласників у перевезенні їх продукції з мінімальними витратами і точно в строк є одною з основних задач залізничного транспорту. Наявність порожніх транспортних засобів у необхідному стані для виконання запланованого обсягу вантажної роботи має істотний вплив на якість проведення перевізного процесу на мережі залізниць.

2. Актуальність

У сучасних умовах на організацію перевезень вантажів суттєво впливають два фактори: наявність у необхідній кількості порожнього рухомого складу для передачі його у пункти навантаження і формування составів поїздів, та технічний стан транспортних засобів. Актуальною і важливою складовою при організації виконання заявок вантажовласників є урахування вартості забезпечення порожніми вагонами різного типу з пунктів їх накопичення у пункти навантаження і формування составів.

3. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Велика кількість праць відомих науковців присвячена проблемам, пов'язаним із організацією перевезень вантажів, в основі яких полягає забезпечення потреб вантажовласників у перевезенні їх продукції. В

працях [1 – 4] основою для ефективного рішення таких питань пропонуються показники наявності рухомого складу необхідного типу, та необхідної кількості. В [5 – 8] розглянуті питання вдосконалення взаємодії учасників перевізного процесу взагалі, але не враховується можливість відсутності транспортних ресурсів у потрібному технічному стані для перевезення необхідної номенклатури вантажів. В [9 – 10] автором запропоновані підходи до формування составів необхідної якості, але є необхідність висвітлення практичних аспектів та проведення розрахунків.

4. Основний матеріал

Розглянемо підходи, запропоновані в [9], з точки зору пунктів накопичення с урахуванням вартості поставки вагонів зазначеного типу в необхідному технічному стані. В пункті A_i через $A_i=A_i(\Pi)$ зазначено кількість вагонів типу Π , а через a_{ik} - кількість вагонів типу Π технічного стану χ_k . Очевидно

$$A_i = \sum_{k=1}^n a_{ik} \tag{1}$$

Обозначимо через $A = A(\Pi)$ матрицю

$$A = \{a_{ik}\}^{2 \times k} = \begin{pmatrix} a_{11}a_{12} \dots a_{1n} \\ a_{21}a_{22} \dots a_{2n} \\ \dots \dots \dots \\ a_{a1}a_{a2} \dots a_{an} \end{pmatrix}, \tag{2}$$

яку назвемо матрицею наявності вагонів типу П (вона ж є матрицею накопичення вагонів типу П).

Задоволення заявки. Заявка визначається матрицею заявок. Згідно матриці заявок потребується надати Z_{jk} - вагонів типу П в пункт β_j , якості не нижче K . Нехай ця заявка задоволена і надано вагонів y_{jk} . Тобто, в пункт β_j надані вагони типу П якості χ_k . Ці вагони можуть бути надані із пунктів A_i , где $i=1,2,\dots,\alpha$. При цьому з пункту A_i в пункт β_j вагонів типа П якості χ_k надано x_{ijk} . Маємо

$$y_{jk} = x_{1jk} + x_{2jk} + \dots + x_{\alpha jk}, \quad j=1,2,\dots,\beta; k=1,2,\dots,n, \quad (3)$$

або

$$y_{jk} = \sum_{i=1}^{\alpha} x_{ijk}, \quad i=1,2,\dots,\beta; k=1,2,\dots,n. \quad (4)$$

При цьому вагони типу П повинні бути в наявності у відповідних пунктах та у відповідній кількості, що відображено в нерівностях

$$a_{ik} \geq x_{i1k} + x_{i2k} + \dots + x_{i\beta k}, \quad (5)$$

або, що теж

$$a_{ik} = \sum_{j=1}^{\beta} x_{ijk}, \quad i=1,2,\dots,\alpha; k=1,2,\dots,n. \quad (6)$$

Ці нерівності будемо називати нерівностями наявності вагонів.

Крім того, повинна виконуватися система нерівностей та рівнянь, яка забезпечує якість.

$$\begin{cases} Z_{j1} \geq y_{j1} \\ Z_{j1} + Z_{j2} \geq y_{j1} + y_{j2} \\ \dots \\ \sum_{k=1}^{k_0} Z_{jk} \geq \sum_{k=1}^{k_0} y_{jk}, \text{ де } k_0 = 1, 2, \dots, n. \\ \sum_{k=1}^n Z_{j2} = \sum_{k=1}^n y_{jk}, \text{ де } j = 1, 2, \dots, \alpha \\ Z_{jn} \leq y_{jn} \end{cases} \quad (7)$$

Складемо функцію витрат. Витрати по першій заявці на надання вагонів типу П. Заявка буде мати наступний вигляд

$$Z_j = Z_{j1} + Z_{j2} + \dots + Z_{jn}, \text{ де } j=1,2,\dots,\beta.$$

Заявка задовольняється наступним чином: позначимо через ω_k -вартість надання одного вагона типу П на один кілометр. Тоді сумарна вартість $S = S(x_{ijk})$ надання вагонів типу П технічного стану χ_k з пункту накопичення A_i в пункт формування β_j буде дорівнювати

$$S(x_{ijk}) = \omega_k r_{ij} x_{ijk}. \quad (8)$$

Вартість надання вагонів типу П, технічного стану χ_k з усіх пунктів A_i в пункт β_j буде дорівнювати

$$\begin{aligned} S(y_{jk}) &= S(x_{1jk}) + S(x_{2jk}) + \dots + \\ &+ S(x_{\alpha jk}) = \sum_{i=1}^{\alpha} S(x_{ijk}) = \sum_{i=1}^{\alpha} \omega_k r_{ij} x_{ijk}, \end{aligned} \quad (9)$$

де $j=1,2,\dots,\beta; k=1,2,\dots,n$.

Сумарна вартість надання в пункт β_j вагонів будь-якої якості

$$\begin{aligned} S(Y_j) &= S(y_{j1}) + S(y_{j2}) + \dots + \\ &+ S(y_{jn}) = \sum_{k=1}^n S(y_{jk}) = \sum_{k=1}^n \sum_{i=1}^{\alpha} S(x_{ijk}) = \sum_{k=1}^n \sum_{i=1}^{\alpha} \omega_k r_{ij} x_{ijk}, \end{aligned} \quad (10)$$

де $Y_j = \sum_{k=1}^n y_{jk}, j=1,2,\dots,\beta$.

Повна вартість виконаної заявки

$$\begin{aligned} S(Y) &= S(Y_1) + S(Y_2) + \dots + S(Y_{\beta}) = \\ &= \sum_{j=1}^{\beta} S(Y_j) = \sum_{j=1}^{\beta} \sum_{k=1}^n \sum_{i=1}^{\alpha} S(x_{ijk}) = \sum_{i=1}^{\alpha} \sum_{j=1}^{\beta} \sum_{k=1}^n \omega_k r_{ij} x_{ijk}. \end{aligned} \quad (11)$$

Таким чином, отриману функцію будемо називати цільовою функцією

$$S(Y) = \sum_{i=1}^{\alpha} \sum_{j=1}^{\beta} \sum_{k=1}^n \omega_k r_{ij} x_{ijk}. \quad (12)$$

Змінними є x_{ijk} , їх кількість $\alpha\beta n$.

Змінні задовольняють системі рівнянь та нерівностей

$$\begin{cases} \text{I} \left\{ \begin{aligned} &\sum_{j=1}^{\beta} x_{ijk} \leq a_{ik}, \quad i=1,2,\dots,\alpha; k=1,2,\dots,n \\ &\sum_{k=1}^k Z_{jk} \geq \sum_{k=1}^{k_0} y_{jk}, \quad k_0 = 1, 2, \dots, n-1 \end{aligned} \right. \\ \text{II} \left\{ \begin{aligned} &\sum_{k=1}^n Z_{jk} \geq \sum_{k=1}^n y_{jk}, \quad j=1,2,\dots,\beta \end{aligned} \right. \end{cases} \quad (13)$$

де $y_{jk} = \sum_{i=1}^{\alpha} x_{ijk}$.

Підсистема I - забезпечує кількість, підсистема II - забезпечує якість.

5. Висновок

Таким чином, встановлена задача формування необхідних составів поїздів з урахуванням замовлень вантажовласників, а саме тих, що потребують заданої кількості та якості рухомого складу при перевезенні певної номенклатури вантажів, зведена до задачі лінійного програмування з необхідністю мінімізувати отриману функцію.

Література

1. Правдин, Н. В. Використання апарату нечіткої логіки для оптимізації розподілу обмеженого ресурсу на залізничному полігоні [Текст] / Н. В. Правдин, В. Я. Негрей, В. А. Подкопаев // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті. – 2006. - № 4. – С. 10-14.
2. Чеклов, В. Ф. Автоматизована система розподілу порожніх вагонів [Текст] / В. Ф. Чеклов, В. М. Чеклова, О. І. Шеховцов // Вісник ДІАТ. Д. : ДІАТ, 2008. - № 2. - С. 13-18.
3. Kardos, T. Railway Technology Software by Rail Navigator Ltd [Електронний ресурс] / Tibor Kardos. – Режим доступу : [http://mobil.innoteka.hu/cikk/railway technology software by rail navigato ltd.490.html](http://mobil.innoteka.hu/cikk/railway%20technology%20software%20by%20rail%20navigator%20ltd.490.html).
4. Couto, A. The effect of high-speed technology on European railway productivity growth [Електронний ресурс] / António Couto // Journal of Rail Transport Planning & Management. – Режим доступу : <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2210970612000030>.
5. Елисеєв, С. Ю. Оптимальное регулирование порожних вагонопотоков на железных дорогах России [Текст] / С. Ю. Елисеєв // Актуальные проблемы управления перевозочным процессом. – СПб. : ПГУПС, 2002. – С. 21.
6. Wetzel, H. Productivity Growth in European Railways: Technological Progress, Efficiency Change and Scale Effects [Електронний ресурс] / Heike Wetzel University of Lüneburg // Working Paper Series in Economics, 2011. – № 101. – Режим доступу : www.leuphana.de/vwl/papers.
7. Чибісов, Ю. В. Підвищення ефективності вантажних перевезень у залізничному вузлі за рахунок вибору раціонального розподілу поїздопотоків по ділянкам вузла [Текст] : автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.22.01 / Ю. В. Чибісов. – Дніпропетровськ, 2012. - 23 с.
8. Акулиничев, В.М. Математические методы в эксплуатации железных дорог [Текст] : учеб. пособие для вузов ж. д. трансп. / В. М. Акулиничев, В. А. Кудрявцев, А. Н. Корешков и др. – М. : Транспорт, 1981. – 223 с.
9. Ковальова, О.В. Обґрунтування вибору та організації роботи системи формування составів поїздів. Теоретичні передумови [Текст] / О. В. Ковальова // Східно-Європейський журнал передових технологій. – 2013. – Т. 3, № 3(63). - С. 46-49.
10. Butkevičius, J. Development of marketing strategies in Lithuanian transport companies [Електронний ресурс] / J. Butkevičius, A. Vyskupaitis // Transport and Telecommunication Institute of the University of Applied Sciences. – Режим доступу : http://www.tsi.lv/Transport-and-Telecommunication/v61_en/art22.pdf.

У статті проведено докладний аналіз відомих пристроїв закріплення составів та загородження колій у сортувальних парках залізничних станцій. Зроблено висновок, що в існуючому вигляді жоден з розглянутих пристроїв не може бути використаний на вітчизняних залізницях без додаткового доопрацювання, проте доцільність їх застосування на мережі залізниць України є беззаперечною

Ключові слова: сортувальна станція, сортувальний парк, буферні упори, балочні гальмові пристрої, пристрої загородження колій

В статтє проведен подробний анализ известных устройств закрепления составов и заграждения путей в сортировочных парках железнодорожных станций. Сделан вывод, что в существующем виде ни одно из рассмотренных устройств не может быть использовано на отечественных железных дорогах без дополнительной доработки, однако целесообразность их применения на сети железных дорог Украины является бесспорной

Ключевые слова: сортировочная станция, сортировочный парк, буферные упоры, балочные тормозные устройства, устройства заграждения путей

УДК 656.212.5

АНАЛІЗ ВІДОМИХ ПРИСТРОЇВ ЗАКРІПЛЕННЯ СОСТАВІВ І ЗАГОРОДЖЕННЯ КОЛІЙ У СОРТУВАЛЬНИХ ПАРКАХ

М. Ю. Куценко

Кандидат технічних наук, доцент
Кафедра залізничних станцій та вузлів
Українська державна академія залізничного
транспорту
пл. Фейєрбаха, 7, м. Харків, Україна, 61050
E-mail: maksimus84@meta.ua

1. Вступ

Сортувальні станції відіграють важливу роль у прискоренні доставки вантажів клієнтурі, скороченні

простоїв вагонів, забезпеченні їх схоронності. Тому в сучасних умовах, коли на перше місце виходять якісні показники роботи залізничного транспорту, роль сортувальних станцій і, особливо, сортувальних гірок не